

Marian Płachecki

"Peryfrazy współczesne", Michał Głowiński, "Teksty" z.3 (1972) : [recenzja]

Biuletyn Polonistyczny 15/46, 154

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

(I) GŁOWIŃSKI Michał: Peryfrazy współczesne. "Teksty" 1972 z. 3, s. 48-58.

Artykuł przedstawia peryfrazę jako jeden z podstawowych tropów stosowanych w środkach masowego przekazu. Podaje jej definicję; wyodrębnia - ze względu na stosunek do nazywanego przedmiotu - typologiczne i historyczne, funkcjonujące współcześnie, odmiany peryfraz (konstrukcje z przewagą metonimiczności bądź metaforyczności oraz peryfrazy-etykiety, peryfrazy-eufemizmy i peryfrazy-kicze); opisuje ich przydatność dla urabiania świadomości społecznej; określa pozycję współczesnego stylu peryfrastycznego w historycznych przemianach mowy potocznej (styl ten, przywołując peryfrazę z kanonu tropów klasycyzmu, przeciwstawia się międzywojennemu i postmodernistycznemu "stylowi kwiecystemu", opartemu na metaforze).

BP/46/37

M.P.

(I) GŁOWAŁA Wojciech: Ze "Słownika współczesnych komunałów krytycznoliterackich". "Teksty" 1972 z. 2, s. 132-143.

Autor omawia funkcję komunału w życiu literackim - którego oddziaływania nie można dziś oceniać wyłącznie negatywnie, a który w obrębie instytucji życia literackiego jest czynnikiem zachowawczym. O użyciu komunału nie decyduje intencja poznawcza, lecz jedynie chęć dołączenia do grupy o ustalonej pozycji społecznej. Ze stosowaniem komunału łączy się wiara w uniwersalność jego specyfikacji. Autor prezentuje kilka typów komunałów zaczerpniętych z ostatnich roczników pism literackich: różne odmiany odmawiania istotności pewnym warstwom dzieła, epitety o stylu, komunały przeciw "literaturze" w imię "życia" i inne, przyznające literaturze, jako bliższej "życiu", przewagę nad innymi dziedzinami poznania: "spekulacją", "filozofią", "filologią". Zamykają artykuł uwagi o komunałach wartościowania utworów literackich.

BP/46/38

M.P.